

Дәріс 3. Компьютерлік жүйелерде ақпаратты бекітілмеген қолжетімділіктен қорғау. Ақпаратқа бекітілмеген қолжетімдік тәсілдері және одан қорғау. Ақпараттық технологияларды пайдаланушыларын аутентификациялау тәсілдері. Алыстан қолжетімділік жағдайында аутентификация хаттамалары

АЖ-нің осалдылығы – бұл оның компонентінің немесе үрдісінің құрамы, оны пайдалану арқылы қорғау объектілеріне штаттық емес әсер жүргізілуі мүмкін. Онда қорғалатын компоненттерге және осал жеріне жатады:

- ақпарат;
- пайдаланушылар;
- қызмет көрсететін персонал (инженер, бағдарламашы, әкім);
- ақпаратты сақтау және өңдеу техникалық құралдар кешені;
- коммуникациялар;
- КЖ жұмысының тоқтаусыз болуын қамтамасыз етуге арналған көмекші техникалық құралдар (ТҚ);
- бағдарламалық құралдардың кешені;
- ақпаратты қорғау құралдары.

АЖ-дегі қорғау объектілері - жүйенің өзіне, үрдіске немесе оның жұмысының нәтижесіне штаттық емес әсермен қатер төнуі мүмкін болатын жүйенің құрамы, функциясы немесе компоненті.

АЖ-нің осалдылығы – бұл оның компонентінің немесе үрдісінің құрамы, оны пайдалану арқылы қорғау объектілеріне штаттық емес әсер жүргізілуі мүмкін.

Онда қорғалатын компоненттерге және осал жеріне жатады:

- ақпарат;
- пайдаланушылар;
- қызмет көрсететін персонал (инженер, бағдарламашы, әкім);
- ақпаратты сақтау және өңдеу техникалық құралдар кешені;
- коммуникациялар;
- КЖ жұмысының тоқтаусыз болуын қамтамасыз етуге арналған көмекші техникалық құралдар (ТҚ);
- бағдарламалық құралдардың кешені;
- ақпаратты қорғау құралдары.

АЖ-де қорғау объектілері болып, сонымен қатар олардың қарапайым (штат) жұмысының құрамы мен сипаттамалары табылады:

- жинақталатын және айналатын ақпараттың бүтінділігі;
- қорғалатын ақпаратқа және оның қолданылуына қолжетімділік тәртібі;
- техникалық құралдардың тоқтаусыз жұмыс істеуі;
- бағдарламалық құралдардың дұрыс жұмыс істеуі.

Неғұрлым қорғалған функцияларға (операцияларға) жатады:

- АЖ-ге қолжетімділікті ұйымдастыру процедуралары (қолданушының әр түрлі нұсқалы аутентификациялары);
- Ақпаратты өңдеу (енгізу, көшіру, мәліметтерді өңдеу және жою);
- АЖ-нің әкімшілігі - (резервті көшірме және ақпараттың бүтінділігін тексеру, жүйенің аудиті, қолжетімділік және тәртіп құқығын орнату).

– **Ақпаратты өңдеудің техникалық құралдары:**

- байланыс құралдары, дыбыс күшейткіштері, дыбыс жазбалары;
- есептеуіш желілер;
- өндіру және құжаттардың көбейту құралдары;
- ақпараттық үрдістерді іске асыратын техникалық құралдары.

Ақпараттық жүйелер – жинақты ұйымдастырылған құжаттардың және ақпараттық техниканың жүйелілігін, сонымен қатар ақпараттық үрдістерді іске асыратын есептеуіш техника құралдары мен байланыстың пайдаланылуы.

Ақпараттандырудың қорғалатын объектілері – қорғалатын ақпараттық ресурстардың жүйелілігі, олар орналасқан ғимараттардың немесе объектілердің ақпаратты өңдеу техникалық құралдары (ТСОИ).

АЖ функционалдық классификациясы және класстардың сипаттамалары сурет 9-да бейнеленген.

